

Zienswijze ZAJK: Wet grondgebondenheid en verantwoorde mestafzet

Datum: 29 september 2025

Indiener: Zeeuws Agrarisch Jongeren Kontakt (ZAJK)

ZAJK (Zeeuws Agrarisch Jongeren Kontakt) heeft kennisgenomen van het wetsvoorstel “Wet grondgebondenheid en verantwoorde mestafzet”. Met deze zienswijze willen wij namens de Zeeuwse jonge boeren en tuinders reactie geven op het voorstel.

1. Inleiding en belang ZAJK

Het Zeeuws Agrarisch Jongeren Kontakt (ZAJK) is de vereniging van en voor jonge agrariërs en plattelandjongeren in Zeeland. Met ruim 400 leden (16–35 jaar) behartigen wij de belangen van de nieuwe generatie boeren en tuinders. Wij zetten ons in voor een toekomstbestendige agrarische sector, waarin jonge ondernemers de ruimte krijgen om te innoveren en zich te ontwikkelen.

Onze missie is het ondersteunen van jonge agrariërs in hun ondernemerschap, het verbinden met beleidsmakers en andere belanghebbenden, en het versterken van de stem van de Zeeuwse boer. Vanuit die verantwoordelijkheid maken wij gebruik van de mogelijkheid om een zienswijze in te dienen op het wetsvoorstel *Wet grondgebondenheid en verantwoorde mestafzet*.

2. Zeeuwse context: akkerbouwprovincie met structureel mesttekort

Zeeland is van oudsher een akkerbouwprovincie. De vruchtbare Zeeuwse kleigronden leveren al eeuwenlang hoogwaardige voedselgewassen zoals aardappelen, uien, suikerbieten, vlas en bonen. Deze productie kan alleen op peil blijven wanneer de bodem voldoende wordt gevoed met organische stof en nutriënten, grotendeels afkomstig uit dierlijke mest.

In Zeeland is sprake van een structureel mesttekort. Volgens berekeningen bedraagt dit tekort bijna **1,0 miljoen m³ dierlijke mest per jaar**. Dit tekort wordt aangevuld door meststromen uit andere provincies en uit België. Het Centraal Bureau voor de Statistiek bevestigt dit beeld: Zeeland heeft met **0,24 GVE (melkvee + jongvee) per hectare cultuurground** veruit de laagste veebezetting van Nederland (landelijk gemiddelde: 1,05 GVE/ha). Ook per hectare grasland scoort Zeeland met **1,35 GVE/ha** beduidend lager dan het landelijk gemiddelde van **1,96 GVE/ha** (CBS, 2024).

De Zeeuwse situatie kenmerkt zich dus door:

- Veel akkerbouwgrond en relatief weinig grasland;
- Een grote afhankelijkheid van mestaanvoer uit andere regio's;
- Een hechte samenwerking tussen akkerbouwers en veehouders voor kringlooplandbouw.

3. Samenwerking akkerbouw en veehouderij: een goed functionerende kringloop

In Zeeland is een duurzame samenwerking ontstaan tussen akkerbouwers en veehouders. Melkveehouders en gemengde bedrijven leveren mest aan de akkerbouw; akkerbouwers leveren op hun beurt reststromen terug die als veevoer worden benut. Deze uitwisseling van nutriënten en organische stof vormt een **kringloopsysteem** dat niet alleen hoge opbrengsten mogelijk maakt, maar ook verliezen en emissies beperkt.

De invoering van een uniforme grondgebondenheidsnorm (GGB-norm) doorbreekt dit systeem. Omdat Zeeland veearm is, kan niet worden voldaan aan de norm zonder mestaanvoer van buiten. De voorgestelde beperkingen voor mesttransport en regionale indeling leiden ertoe dat akkerbouwers onvoldoende dierlijke mest tot hun beschikking krijgen. Daarmee komt de vruchtbaarheid van de Zeeuwse bodem in gevaar, met directe gevolgen voor de voedselproductie.

4. Bezwaren tegen het wetsvoorstel

a. Stapeling van regelgeving

Het wetsvoorstel voegt een nieuw en complex stelsel toe bovenop bestaande regelgeving (mestnormen, fosfaatrechten, mestverwerkingsplicht, GLMC, stikstofregels). Daarmee neemt de administratieve en juridische druk op boeren toe, terwijl de beoogde milieuwinst niet wordt aangetoond.

b. Contraproductieve effecten

In een veearme regio als Zeeland leidt de GGB-norm juist tot méér kunstmestgebruik, met hogere CO₂-uitstoot en slechtere waterkwaliteit als gevolg. Dit staat haaks op de doelstellingen uit de Memorie van Toelichting, waarin juist verbetering van waterkwaliteit en vermindering van emissies wordt beoogd.

c. Ongelijkheid en disproportionele lasten

Door de uniforme toepassing van de GGB-norm worden regio's zonder mestoverschot onevenredig zwaar geraakt. Voor jonge boeren in Zeeland – die vaak recent hebben geïnvesteerd – betekent dit dat zij geconfronteerd worden met hogere kosten, minder opbrengsten en een verslechterd toekomstperspectief.

d. Onrealistische systematiek

De koppeling van GVE's aan melkproductie en de voorgestelde graslandnorm zijn niet uitvoerbaar in Zeeland. Er is onvoldoende grasland beschikbaar binnen de provincie, waar dit een kleiner verdien vermogen heeft dan de plantaardige teelten. Verder wordt een hogere melkproductie per koe ontmoedigd, er wordt gestuurd op een 'gezonde melkproductie per koe'. Juist de vakbekwaamheid en zorgzaamheid van de melkveehouders zorgt voor een hoge melkproductie per koe. Die koe kan deze prestatie alleen behalen door uitstekende verzorging en een goede gezondheid.

e. Zonenering middels gebieden

Jonge boeren die een bedrijf hebben in de zogeheten Maatschappelijke Landbouwgebieden krijgen te maken met een verkleining van het verdien vermogen. Zij zullen moeten voldoen aan extensiveren, dit kan enkel middels grond bijkopen of inkrimpen van de veestapel. Beide geven zijn onrealistische voor jonge boeren aangezien het een gigantische impact heeft op de kostprijs en bedrijfszekerheid.

f. Onrealistische afstandsbeperking en Zeeuwse eilandenstructuur

Het wetsvoorstel bevat een afstandsbeperking van 100 km voor mesttransport buiten de regio en een norm die stelt dat alleen grond binnen 25 km van het bedrijf meetelt voor de grondgebondenheid. Beide bepalingen zijn voor Zeeland disproportioneel.

Onze provincie kent een uitgesproken eilandenstructuur en een beperkt aantal verbindingen. Transport vindt vaak plaats via bruggen en tunnels, waardoor routes langer zijn en de capaciteit beperkt is. Daarnaast hebben bedrijven in het kustgebied geen volledige cirkel rondom hun bedrijf om mest af te zetten; de helft van de omgeving bestaat immers uit water.

De 25 km-norm voor grondgebondenheid houdt in dat veel gronden die in de praktijk onderdeel zijn van het bedrijfsareaal buiten de norm vallen, simpelweg omdat ze aan de andere kant van een waterverbinding liggen. Dit maakt een volwaardig gebruik van landbouwgrond onmogelijk en is daarmee niet uitvoerbaar in Zeeland.

De combinatie van deze afstandsbeperkingen leidt tot méér transportkilometers, hogere kosten en minder afzetmogelijkheden.

5. Voorstel ZAJK: regionaal maatwerk in plaats van landelijke uniformiteit

ZAJK erkent het belang van duurzaam mestbeleid en de noodzaak om te voldoen aan Europese verplichtingen. Tegelijkertijd vragen wij nadrukkelijk om **maatwerk** dat aansluit bij de regionale verschillen in Nederland.

Concreet betekent dit:

- **Gebiedsgerichte benadering:** kijk niet strikt naar provinciale grenzen, maar naar natuurlijke landbouwregio's en bestaande meststromen.
- **Behoud van kringloopwerking:** faciliteer samenwerking tussen akkerbouwers en veehouders, ook over provincie- en landsgrenzen heen.
- **Flexibiliteit in mestaanvoer:** erken dat veearme regio's zoals Zeeland afhankelijk zijn van mestaanvoer om de bodemvruchtbaarheid en voedselproductie op peil te houden.
- **Ruimte voor jonge boeren:** voorkom disproportionele lasten en creëer voorwaarden die jonge agrariërs perspectief bieden om te investeren in duurzaamheid en innovatie.

6. Conclusie

De initiatiefwet *Wet grondgebondenheid en verantwoorde mestafzet* miskent de regionale verschillen in Nederland en legt een onevenredig zware last op veearme regio's zoals Zeeland. Voor onze provincie – een akkerbouwprovincie die al eeuwenlang bijdraagt aan de voedselvoorziening – dreigt de vruchtbaarheid van de bodem en daarmee de voedselproductie in het gedrang te komen.

ZAJK pleit voor een herziening van het wetsvoorstel, waarin **regionaal maatwerk en kringlooplandbouw centraal staan**. Alleen door ruimte te laten voor samenwerking en balans in de regio kan de Nederlandse landbouw duurzaam en toekomstbestendig blijven.

Namens het Zeeuws Agrarisch Jongeren Kontakt (ZAJK),
Niels Vermue, bestuurslid ZAJK